

Utkast 14.1.2009

”En lärande nordisk gemenskap - Ett lärande nordisk felleskab”

Strategi för det nordiska vänortsarbetet mellan Borgå, Dalvik, Hamar, Lund
och Viborg

Innehåll

- 1. Demokratifrågor i ett nordiskt perspektiv**
- 2. Kunskapsutbyte mellan kommunerna**
- 3. Systemexport**
- 4. Utbyte inom kultur- och föreningsliv**
- 5. Ungdomens engagemang i samarbetet**
- 6. Gemensamma EU- m.fl. projekt**
- 7. Strukturen och processen för samarbetet**

1. DEMOKRATIFRÅGOR I ETT NORDISKT PERSPEKTIV

Bakgrund

De nordiska demokratierna har i ett internationellt perspektiv en liknande historia och utveckling. Idag finns många gemensamma drag men också gemensamma utmaningar. Trots likheterna finns skillnader mellan kommunerna i hur demokratins institutioner idag ser ut och fungerar. Valdeltagandet har sjunkit under de senaste decennierna. Under denna period har också befolkningssammansättningen förändrats genom bland annat invandring och en förändrad åldersstruktur. Våra nordiska demokratiska system på kommunal nivå behöver följa denna utveckling och förändras i takt med den.

Mål

Målet med samarbetet är att tillsammans hitta nya sätt att utveckla demokratin.

Samarbetetsområden

Utgångspunkt för samarbetet är möjligheten att inom ramen för det nordiska samarbetet utbyta erfarenheter, genomföra jämförelser och lära av varandra.

Inom våra kommuner pågår idag en mängd olika aktiviteter som syftar till att utveckla, modernisera och förändra vår demokrati. Här finns förutsättningar att skapa processer där kommunerna lär av varandra. Det handlar dels om att utveckla de befintliga demokratiska institutionerna som kommunfullmäktige, valen och så vidare, dels att utveckla nya former för deltagande. Former som syftar till att öka medborgarnas deltagande, engagemang och inflytande. För den kommunala verksamheten handlar det då om att ta tillvara på de idéer, erfarenheter och kreativitet som medborgaren har av service och tjänster.

Exempel på samarbetsområden är

- Den representativa demokratin
Kommunernas politiska organisation kommunfullmäktige, nämnder och styrelser antal ledamöter, mötesfrekvens, uppgift, typ av ärenden, befogenheter, roll i beslutsprocessen och presidiearbete.
- Olika deltagandeformer
Nya former för demokrati, till exempel brukarråd, medborgarstämmor, ungdomsråd, medborgarpaneler, medborgarna som dela av styrningen, deltagardemokratiska arbetssätt.
- Brukardeltagande
Frivilligorganisationernas roll, brukarnas deltagande, brukarråd och klagomålshantering.

2. KUNNSKAPSUTBYTTE MELLOM KOMMUNE

Mål

Gjennom økt kunnskapsdeling skal organisasjonene stå bedre rustet til å møte dagens og framtidens utfordringer.

Strategi

Samarbeidet skal:

- ha sterkere fokus på kunnskapsoverføring, effektivitet og resultater
- være en naturlig og inkludert del av tjeneste- og organisasjonsutviklingen i kommunene
- være til gjensidig nytte ved at vi lar våre felles interesser være førende for kunnskapsoverføringen
- støttes av de nasjonale kommuneforbundene (KSene)

Handling/ tiltak

Prioritering og iverksetting er viktige forutsetninger for et vellykket samarbeid.

Det er avgjørende at vi vektlegger iverksettingen i spenningsfeltet mellom politikk, organisasjon og innbyggere.

Kunnskapsutbytte på ledende/sentralt nivå

Politiske samarbeidsområder:

- demokratisspørsmål og demokratiformer
- felles hospitantordning
- utveksling av erfaringer med struktur og funksjon i kommunene og regionene de tilhører

Administrative samarbeidsområder:

- utveksling av arbeidsgiverpolitikk, verdigrunnlag og lederfilosofi
- felles hospitantordning og lederutvekslingsprogram
- omdømmearbeid og rekrutteringss spørsmål

Kunnskapsutbytte på tjenesteområdene

Sektorvis og tverrsektorielt samarbeid:

- hospitantordning på fagområdene
- opprette vennskapsskoler og – barnehager
- opprette nettverk der kommunene kan utveksle kunnskap og erfaring knyttet til hvordan vi yter tjenester til innbyggerne. Dette kan innebære både strategi og planlegging, arbeidsformer og medvirkningsmetoder.
- prioriterte fagområder de kommende årene:
 - o barn og unge
 - o integrering og inkludering
 - o folkehelse
 - o eldreomsorg
 - o miljø, klima og energi
- til hvert vennsbymøte velges det et hovedtema som også vil bli hovedsatsningen i samarbeidet de kommende to årene

"Døråpner"- funksjon

I tillegg til kunnskapsutbytte mellom kommuneorganisasjonene, har kommunene en viktig rolle når det gjelder å være "døråpner" for andre sektorer. Dette gjelder særlig høyskolene og universitetene, forskningsmiljøene, næringslivet og kulturinstitusjonene i vennskapsbyene.

3. SYSTEMEXPORT

Det nordiske samarbejde i et internationalt perspektiv

Baggrund:

De fem nordiske byer er alle en del af en verden, som bliver mere og mere internationaliseret og globaliseret. Flere af byerne har stor erfaring med systemeksport enten i regi af EU og NEFCO.

Det betyder bl.a., at der i de enkelte kommuner dels eksisterer en lang række af internationale erfaringer, dels er etableret internationale relationer til en lang række af lande over det meste af verdenen. Erfaringer og relationer, der kan bygges videre på i udviklingen af det nordiske venskabsbysamarbejde.

Mål:

- at udvikle og fremme det nordiske samarbejde gennem fælles deltagelse i systemeksportprojekter med repræsentation og medvirken fra to eller tre af de nordiske venskabsbyer -enten som strategiske partnere eller som subpartnere.
- at medvirke til udviklingen af medarbejdernes faglige og personlige kompetencer gennem internationalt samarbejde.
- at styrke den enkelte kommunes faglige udvikling gennem erfaringsudveksling via systemeksportprojekter.
- Samarbejdsområder:

Systemeksportprojekter, der som oftest gennemføres i regi af EU-programmer eller under NEFCO, er gennemført indenfor stort set alle sektorområder i den kommunale administration, og de 5 nordiske byer har erfaringer indenfor forskellige områder, hvorfor nedenstående opstilling alene skal betragtes som generelle eksempler på potentielle samarbejdsområder:

Planlægning:

- -Kommuneplaner og lokalplaner
- -Uddannelsesplanlægning

Myndighedsopgaver:

-Myndighedsopgaver inden for miljøområdet
 Vandforsyning
 Spildevandsbehandling
 Affaldsbehandling
 Energiforsyning

Management:

- Organisationsudvikling
- Uddannelse/efteruddannelse af medarbejdere
- Økonomistyring
- IT og IT-sikkerhed
- Intern og ekstern information

Finansiering:

Finansieringen af fælles systemeksportprojekter skal i videst mulig udstrækning ske gennem fonds- og udviklingsmidler. De enkelte kommuners bidrag til projektøkonomien skal ske via kapitalisering af den arbejdskraft, der deltager fra kommunen.

Fonde- og udviklingsmidler:

EU-strukturfonde
 EU-støtteordninger
 NEFCO
 Regionale fonde

4. UTBYTTE INOM KULTUR- OCH FÖRENINGSLIV**Vänortssamarbetet**

Den verksamhet på gräsrotsnivå som finns i Norden skiljer det nordiska samarbetet från annat internationellt samarbete. Ingenstans i världen förekommer det gränsöverskridande kontakter på så många olika plan som i Norden. Vänortssamarbetet är en av hörnpelarna i det folkliga nordiska samarbetet och spelar därför en central roll i föreningarna Nordens verksamhet.

Vänortssamarbetet erbjuder invånare och föreningar i Norden möjligheter att utan större besvär och kostnader ta del av det nordiska samarbetet och knyta personliga kontakter över nationsgränserna.

Folklig medverkan

En grundförutsättning för vänortssamarbetet är en bred folklig medverkan. Den sköts av kommunerna och lokala Nordenföreningar, i samverkan med andra lokala föreningar och organisationer. Det nordiska vänortssamarbetet är en naturlig och direkt plattform för utväxling av idéer och utveckling av ett folkligt deltagande. Det frivilliga engagemanget ger resurser, ofta i en betydande omfattning.

Genom vänortskontakterna får invånarna en överskådlig uppfattning av grannländernas historia, kultur, språk, miljö och samhälle samtidigt som de lär sig inse både likheter och olikheter i Norden. Detta är en värdefull tillgång i en värld där internationaliseringen får en allt större betydelse.

Sammanfattning

Det nordiska vänortsarbetet bör etableras och förverkligas i positiv samverkan mellan kommunerna och de lokala Norden-föreningarna. I arbetet bör alltid ingå en gemensam planering av det kommande samarbetet.

VÄNORTSAKTIVITETER

samarbete med och inom kommunerna:

- regelbundna vänortsmöten mellan Borgå, Dalvik, Hamar, Lund, Viborg
- tre dagar vartannat år, datum och tema fastslås vid ett mellanmöte året före
- deltagare: representanter för kommuner, Nordenföreningar och ungdomsting (-fullmäktige), (inga kör- eller musikgrupper deltar)
- information om vänorterna
- presentation av vänorterna på hemsidor
- broschyrer distribueras till kommunernas turistbyråer årligen
- bibliotekshyllor med nordisk litteratur och information om vänorter
- Nordenföreningarna informerar i sin verksamhet om samarbete med olika föreningar och organisationer intresserade av nordiska vänortskontakter;
- studiebesök, ungdomsutbyte, läger för tonåringar från Norden, nordiska traditioner i samband med högtider och nationaldagar (sång, musik, måltider), enskilda vänortsbesök (privat inkvartering)

5. UNGDOMENS ENGAGEMANG I SAMARBETET

Mål

Att väcka, stärka och utveckla ungdomarnas intresse för det nordiska i en internationaliserad värld.

Ungdomsprojekt i samband med vänortsmötena

Varje vänortsmöte skal ha en special möte for ungdommar. Programmet skal styras av dom som tar hand om vänortsmötet varje gang. Det kan vara möte om et særskild evne och/eller aktiviteter innom sport, kultur- eller foreningsliv.

Samarbete, kontakter och utbyte på skolnivå

Elever och ungdommar skulle ha den möjligheten at lære känna den övriga nordiska länderna genom at lære om varandras miljø.

- **Grundskolen – 11 - 12 år**

En grundskola i varje vänortskommun deltar i att starta en vänskolskedja

Dalvíkurskóli leder arbetet. Gruppen samanstår av en representant från en skola i varje vänortkommun. En uppgift utförs varje år av eleverna. Gruppen väljer et gemensamt tema som handlar om kultur, natur eller barnens liv. Varje skola utför arbetet och skickar till alla skolarna. På det sättet bildas up material som kan användas för att lära sig om de övriga nordiska länderna.

Arbetet blir presenterat och startar på mellårsmöted i Dalvík 2010

- **Ungdomar 14 – 18 år**

Vänortskommunerne är vedvetna om at utnyta dom möligheter som finns för eleveutbyte på ungdomarnas nyvå. I dessa erbjudande kan vara olika stöde för dom som väljer att stanna längre eller kortare tid i högskola i vänbyskommunerna.

Kommunerna tar imod grupper och invider det önskar att lära sig om friluftaktiviter, sport, natur, konst, kultur och ungdomskultur i Norden. Varje kommun kan ha sitt eget project att bjuda på och kan också möta gruppens önskemål.

Ungdomsledare i kommunen är ansvarig för arbetet.

Arbetet blir presenterat och startar på mellanårsmöted i Dalvík 2010

6. GEMENSAMMA EU- M.FL. PROJEKT

Det nordiska vänortsarbetet kan fördjupas genom gemensamma utvecklingsprojekt. Projekten mellan vänorterna och även andra parter kan tillföra ett mervärde i samarbetet mellan vänorterna. Gemensamma projekt bör dock genomföras utgående från realistiska grunder. Projektens ambitionsnivå beträffande innehåll och omfattning måste hållas på en nivå som rymms inom kommunernas resurser.

1. Ett Europa för medborgarna –programmet finansierar åtgärder just för vänortsverksamhet (se bilaga) men på ett nytt sätt. Kontakterna mellan lokala samfund och kommunalt och regionalt samarbete på europeisk nivå är fortfarande centrala i programmet men tanken är att den traditionella vänortsverksamheten skulle utvidgas till att tjäna näringslivet i kommunerna och regionerna (t.ex. kultur/turism).

INTERREG IV 2007-2013 Europeisk territoriellt samarbete

Det tidigare gemenskapsinitiativet, Interreg, har i den nya programperioden 2007-2013 övergått till att bli ett av tre målprogram i EU:s sammanhållningspolitik. Samlingsnamnet för det nya målprogrammet är Europeiskt territoriellt samarbete och målsättningen är att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i Europa genom stöd till gränsöverskridande samarbete.

Tre former av samarbete kommer att vara möjligt:

- Interreg IV A - Gränsöverskridande samarbete
- Interreg IV B - Transnationellt samarbete
- Interreg IV C - Interregionalt samarbete

2. Interreg IV A, gränsöverskridande program

Gränsöverskridande program (Interreg IV A) omfattar NUTS III-regioner belägna längs interna eller externa gränser och även vissa vattengränser.

Exempel på Interreg IV A program är t.ex.

- Nordkalotten
- Botnia-Atlantica
- Sverige-Norge
- Central Baltic
- Öresund-Kattegatt-Skagerak
- South Baltic

3. Interreg IV B, transnationella program

De transnationella programmen koncentrerar sig på strategiskt samarbete över större geografiska områden som är sammanhängande eller har starka gemensamma territoriella förutsättningar.

För programperioden 2007-2013 finns bl.a. följande godkända program;

Östersjöprogrammet
Nordsjöprogrammet
Norra Periferin

4. Interreg IV C, interregionala program

Interreg IV C är ett program inom EU:s mål för territoriellt samarbete där alla regioner från hela EU, Norge och Schweiz har möjlighet att samarbeta. Det inriktar sig på olika teman samt på nätverks- och erfarenhetsutbyte. Syftet är att förbättra effektiviteten av regionala utvecklingspolicys inom områdena innovation, kunskapsbaserad ekonomi, miljö och riskförebyggande åtgärder samt bidra till en ekonomisk modernisering. Samarbetsområden är teknologiska innovationer, forskning och utveckling, entreprenörskap, innovationer i de regionala tjänsterna samt miljö, riskhantering och energieffektivitet.

5. Kunskapsregioner (Regions of Knowledge, EU:s 7 ramprogram)

Kunskapsregioner är ett program som ska stödja Europas regioner att stärka sin kapacitet att investera i och genomföra forskningsverksamhet. Programmets fokus ligger på att hjälpa regionala aktörer och kluster att i gränsöverskridande nätverk stärka sina förutsättningar till forskning och främja strategier för forskningsrelaterade frågor.

Universitet, forskningscentra, klusterbildningar, regionala myndigheter och företag kan i samarbete med aktörer i de andra medlemsstaterna samt associerade länder söka finansiering för projekt ur programmet.

Bilaga:

EU:s nya program "Ett Europa för medborgarna" för åren 2007 - 2013 - stöd till vänortsverksamhet

EU fortsätter att stöda vänortsverksamhet inom ramen för det nya programmet "Ett Europa för medborgarna" för åren 2007–2013 i syfte att främja ett aktivt europeiskt medborgarskap.

Programmets mål ska uppnås via stöd till följande insatser:

- a) **"Aktiva medborgare för Europa"**, bestående av vänortssamarbete, medborgarprojekt och stödåtgärder.
- b) **"Aktivt civilt samhälle i Europa"**, bestående av strukturellt stöd till organisationer som bedriver forskning om europeisk offentlig politik (tankesmedjor). Strukturellt stöd till det civila samhällets organisationer på europeisk nivå, stöd till projekt som det civila samhällets organisationer tar initiativet till.
- c) **"Tillsammans för Europa"**, bestående av mycket synliga evenemang, exempelvis minneshögtider, prisutdelningar, konstnärliga evenemang, Europaomfattande konferenser, studier, undersökningar och opinionsmätningar samt verktyg för information och informationsspridning.
- d) **"Aktivt europeiskt ihågkommande"**, bestående av bevarande av de viktigaste platserna och arkiven med anknytning till deporteringar och minnet av offren.

Vänortsverksamheten

I programmet "Ett Europa för medborgarna" ingår vänortsverksamheten i verksamhetsblock 1 – Aktiva medborgare för Europa. Där ses vänortsverksamheten som ett viktigt sätt att förena europeiska kommuner och medborgare och genom att stödja verksamheten kan man främja utvecklingen av ett europeiskt medborgarskap och därigenom uppbyggnaden och integrationen av Europa. För detta programblock har reserverats 45 % av totalfinansieringen på 215 miljoner euro för åren 2007 - 2013.

De som ansöker om projekt inom ramen för vänortsverksamheten kan beroende på typen av projekt vara kommuner, vänortskommittéer och/eller regionförvaltningarna och kommunala organisationer.

Programmet stöder inte vänortsverksamhet i sig utan sådana projekt som genomförs inom ramen för vänortsrelationer som så väl som möjligt uppfyller de innehållsmässiga krav som presenteras i programguiden liksom givna urvalskriterier i fråga om mängd och kvalitet.

Inom ramen för vänortsverksamheten kan följande slag av verksamhetsformer få stöd från år 2007:

1. Medborgarmöten inom vänortsverksamhet
2. Vänorternas tematiska nätverk (konferenser och workshops)

Vid val av projekt läggs större vikt än tidigare vid antalet deltagarkommuner och deltagarländer samt vid en omfattande och hållbar nätverksbildning. Kommunerna som deltar i vänorternas tematiska konferens måste vara från minst tre länder.

Som en ny projektyp år 2008 inleds vänortsnätverkens mångåriga projekt för de organiserade vänortsnätverken.

Från och med år 2008 täcker programmet hela året så att det för medborgarmötena årligen är fem ansökningstillfällen och för vänorternas tematiska nätverk ett som alltid infaller den 1 december föregående år.

Programguiden finns att få på Education, Audiovisual and Culture Executive Agency's (EACEA) webbplats <http://eacea.ec.europa.eu/static/en/citizenship/index.htm>

Centret för internationellt personutbyte CIMO är kontaktorgan för programmet i Finland i samarbete med Finlands kommunförbund.

Strukturen och processen för samarbetet

Vänortsmöten

Vänortsmöten hålls vartannat år, nästa gång 14-16.8.2009

Mellanårsmöten

Mellanårsmötet hålls på samma ort som står värd för kommande vänortsmöte. På mötet behandlas uppföljning av aktiviteter under det gångna året och beredning av kommande vänortsmöte, Deltagandet kan variera enligt innehåll. Däremellan hålls arbetsmöten vid behov.

VANORTSMÖTEN

År	Datum	Borga	Hamar	Lund	Viborg	Dalvik
1946						
1947						
1948						
1949	5-6/5			X		
1950						
1951	29/9-3/10	X				
1952	6-10/8		X			
1953	9-12/9			X		
1954						
1955	23-25/5				X	
1956						
1957	5-8/5	X				
1958						
1959	6-7/8		X			
1960						
1961	13-15/5			X		
1962						
1963	24-26/5					
1964						
1965	24-27/9	X				
1966						
1967	11-14/8					
1968						
1969	7-10/6			X		
1970						
1971	3-6/9					
1972						
1973	14-17/6					
1974	8-11/8					
1975	13-16/6					
1976						
1977	18-20/6			X		
1978	26/4					
1979	2-4/6				X	
1980						
1981	12-15/6	X				
1982						
1983						
1984						
1985	7-10/6			X		
1986						
1987	4-7/6				X	
1988						
1989	9-11/6	X				
1990						
1991	27/6-3/7					X
1992						
1993	1-5/7		X			
1994						

VÄNORTSMÖTEN NORDEN

1995		Lund
1997		Viborg
1999		Borgå
2001		Dalvik
2003		Hamar
2005		Lund
2007		Viborg
2009		Borgå
2011		Dalvik
2013	^r 2014	Hamar
2015	^z 2016	Lund
2017	^{*f} -----	Viborg
2019	???	Borgå
2021	???	Dalvik

* förenik/mellanmöte
** beslut förningen Norden

